



Kuriame
Lietuvos ateitį
2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veikslių programa



Pranešimas spaudai

2017 m. birželio 20 d.

Profesorius Algirdas Augustaitis: Lietuvos miškų būklė gerėja

Mišką reikia sodinti, prižiūrėti ir kirsti taip, kad jame augtų kintančiai aplinkai kuo atsparesni medžiai. Tai yra būtina sąlyga, kad ateityje galėtume naudotis miško socialine, ekonomine ir ekologine miško nauda, t. y., patenkintume medienos poreikį, turėtume kur leisti laisvalaikį, prisidėtume mažinant klimato kaitos padarinius.

Anot Aleksandro Stulginskio universiteto Miškų ir ekologijos fakulteto profesoriaus dr. Algirdo Augustaičio, miškų būklę ir produktyvumą lemia daug veiksnių: oro temperatūra, kritulių kiekis, vėjai, gaisrai, plintančios ligos, kenkėjai, miškininkavimo sprendimai. „Atlikta daug įvairių stebėjimų, analizių ir galima teigti, kad Lietuvos miškų būklė palaipsniui gerėja. Labiausiai atsigauna pušynai ir eglėnai“, – sako prof. A. Augustaitis.

Mokslininko teigimu, Lietuvoje oro sąlygos yra palankios medžiams, ypač pušims ir eglėms, augti. Palyginti su Vidurio Europa, mūsų krašte nėra didelių sausrų – paskutinės rimtos sausras buvo daugiau kaip prieš 20 metų. Kasmet iškrenta po kelis milimetrus vis daugiau kritulių, kurie labai svarbūs medžių vegetacijos laikotarpiu. Po truputį augantis metinis kritulių kiekis taip pat gelbsti mišką esant nedidelėms sausroms. Šiltėjančios žiemos ir pavasariai turi teigiamos įtakos medžių lajų būklei, lemia didėjančių pušų kamienų prieaugį.

Intensyviausiu prieaugio didėjimu pasižymi paprastosios eglės, kiek mažesniu – paprastosios pušys. Nei vienai iš tirtų lapuočių medžių rūšių nebūdingas panašaus prieaugio didėjimas. Atlikus tyrimus, nustatyta, kad spygliuočių medžių rūšys labiau prisitaikysios prie dabarties pokyčių, o trumpi sausrų epizodai joms nėra tiek reikšmingi, kad lemtų esminį ir neatkuriamą būklės ir produktyvumo sumažėjimą.

Tačiau rimtų bėdų miškams pridaro vis dažniau kylančios neprognozuojamos audros, uraganiniai vėjai ir viesulai. Šiuo metu atliekama nemažai tyrimų, siekiant išsiaiškinti, kokiais būdais būtų galima sumažinti stipraus vėjo miškams daromą žalą, bandoma nustatyti, kokie medynai geriausiai atlaiko šią gamtos stichiją, kaip reikėtų juos susodinti.

Lietuva laikosi tarptautinių teršalų išmetimo į orą mažinimo reikalavimų. „Anksčiau siera buvo vienas pagrindinių kritulius rūgštinančių komponentų, tačiau per 20 metų jos koncentracija ore sumažėjo daugiau kaip dešimt kartų. Tapome viena mažiausiai sieros junginiais užterštų valstybių Europoje, – sako profesorius A. Augustaitis. – O štai azoto į aplinką kasmet išmetama vis daugiau“.

Anot mokslininko, nitratų poveikis yra dvejopas. Nedidelėmis koncentracijomis skurdžiose miško augavietėse jie veikia kaip trąša. O jei azoto junginių ore susikaupia per daug, ima sparčiai rūgštėti krituliai. Tokie krituliai itin pavojingi: jie per lapus, spyglius ir dirvožemį, t. y., trukdydami įsisavinti maistines medžiagas, veikia visus medžių fiziologinius procesus. Dėl rūgščių kritulių

medžiai džiūsta, netenka lapijos, mažėja jų atsparumas kenkėjams, ligoms, kitaip tariant – nelieka miško prieaugio.

Miškams taip pat kenkia netinkami miškininkavimo sprendimai. Pavyzdžiui, kai retinant ir valant mišką, su technika padaromi valksmai, dar vadinami „eksploataciniais koridoriais“. Dėl jų vėjai greičiau įsišėlsta ir pridaro žalos miškui, išversdami ar sulaužydami medžių kamienus.

Miškotyrininkas atkreipia dėmesį, kad labai svarbu gerai apgalvoti ir tinkamai vykdyti pagrindinius miško kirtimus, kai dalis medžių iškertami jauname amžiuje, formuojant tikslinę miško sudėtį, ir tarpinius kirtimus, kai miškas išvalomas nuo sausulių, pažeistų medžių. „Buvo atvejis, kai miškininkai iškirto ne tik sausulius, bet ir stipriai taršos pažeistus medžius, tvirtindami, kad šie neatsigaus ir vietoj jų greičiau užaugs nauji, – pasakoja prof. A. Augustaitis. – Toks kirtimas pridarė daug daugiau nuostolių nei tarša. Palaiapsniui sumažinus taršą, miškas būtų atsigavęs – medžiai įpratę sugerti teršalus ir valyti orą. Iškirtus mišką, teršalai pateko į dirvožemį, iš kurio juos išvalyti daug sunkiau.“

Nustatyti dėsniumai leidžia kurti naujas miškininkavimo rekomendacijas, svarbias skatinant miškų gebą adaptuotis prie naujų aplinkos sąlygų ir didinant jų atsparumą nepalankiems aplinkos veiksniams, tokiems kaip sausros, stiprūs vėjai ir kenkėjai, taip prisidedant prie klimato kaitos intensyvumo slopinimo.

Tyrėjas siūlo pasirūpinti, kad medynai jauname amžiuje būtų retesni, rinktis intensyviuosius ugdumuosius kirtimus formuojant tikslinę sudėtį. Taip pat reikėtų pašalinti tarpinį naudojimą, mažinti tankius medynus su išreikštu antru ardu, kai juos kirsti plynai labiausiai ekonomiškai naudinga. Bendroji ūkininkavimo rekomendacija – ūkiniuose miškuose 10–20 metais jaunesnių medynų kirtimas plynai.

Profesorius A. Augustaitis už darbų ciklą „Aplinkos veiksnių kompleksiško poveikio miškų būklei ir produktyvumui dėsniumai“ apdovanotas 2016 m. Lietuvos mokslo premija.

Dėl papildomos informacijos prašome kreiptis telefonu +370 692 45332 arba elektroniniu paštu e.griciute@lma.lt.